

РЕЦЕНЗИЯ

относно процедура за присъждане на образователната и научна степен „доктор по психология”

на дисертационен труд на тема: „Ефектът на младежките организации върху функционирането на възрастния човек в обществото”

Професионално направление: 3.2. „Психология“

Научна специалност: „Обща психология“

Докторант: Цуриел Симха Цуф, ВСУ „Черноризец Храбър”, Катедра „Психология”

Научен ръководител: проф. д. пс.н. Валери Стоянов

Рецензент: доц. д-р Ваня Господинова Христова, съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ № 196/27.03.2026 г.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд на Цуриел Цуф разглежда актуална и значима проблематика, разкриваща важната връзка между два фундаментални конструкта – влиянието на младежките движения върху функционирането на техните възпитаници в обществото. В днешно време, предвид геополитическата обстановка в изследваната културална среда интересът към факторите и механизмите на влиянието на неформалните лидери върху развитието и функционирането на последователите на младежките движения е особено актуален.

От тази гледна точка дисертационният труд на Цуриел Цуф разглежда актуална и значима проблематика за Израелската общност, а именно идентифицирането на дългосрочното влияние на ефективните стратегии на обучение в младежките движения през юношеството, върху траекториите на живота в зряла възраст, със специален фокус върху

моделите на военна служба, избора на място за живеене и поведението на гражданска ангажираност.

Дисертационният труд на Цуриел Цуф е в обем от 161 страници, като съдържанието е структурирано в увод, осем глави, изводи, препоръки, библиография и приложения. Текстът съдържа 6 таблици и 4 фигури. Цитирани са 166 източника на кирилица, латиница и еврит.

В увода е представена аргументацията за избора на изследователската проблематика, както и ролята на разглеждания проблем в теоретичен и практико-приложен аспект.

Дефинирани са необходимите за дисертационното изследване параметри, а именно обект и предмет на изследване, основната цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Структурата на дисертацията е логически изградена и подчинена на цялостното разработване на изследователския проблем, на проверката на поставената изследователска хипотеза и произтичащите от нея изследователски въпроси.

В увода е представена аргументацията за избора на изследователската проблематика, както и ролята на разглеждания проблем в теоретичен и практико-приложен аспект.

Дефинирани са необходимите за дисертационното изследване параметри, а именно обект и предмет на изследване, основната цел на дисертационния труд и поставените за решаване задачи.

Първа глава **„Развитие и разбиране на юношеството-историческа и теоретична перспектива”** е теоретична и в нея са разгледани теоретичните концепции описващи юношеството, като етап от развитието на личността. Изведени са психологическите теории обхващащи

разглеждания възрастов период, социологическите аспекти на юношеството, както и развитието на темперамента и личностовите особености на юношите.

Втора глава **„Неформално образование – допълнителна образователна рамка”** представя теоретичната рамка на формалното образование и аспектите на неформалното образование, като тук са разгледани и различията между формалното и неформалното образование. Специално внимание е отделено и на предизвикателствата и проблемите през които са изправени всички участници в тези видове образование.

В трета глава **„Младежките движения, като основен модел за неформално образование”** акцента е поставен върху младежките движения, като централен модел на неформалното образование. В първи параграф са разгледани влиянието на младежките организации върху социализацията, социалната адаптация и психосоциалната идентичност на подрастващите. Във втори са представени теориите разглеждащи групите, а в последващите два параграфа са разгледани характеристиките на младежките движения, както и техните видове в световен порядък. В последният параграф на главата е отчетено влиянието на младежките движения върху развитието на подрастващите.

В четвърта глава **„Младежки движения в Израел”** са разгледани и описани историческото развитие, както и уникалните характеристики и влияние на младежките движения в Израел.

В следващите четири глави са представени параметрите и методите на проведеното дисертационно изследване.

Прецизно са формулирани целта, задачите, предмета на изследването, формулирани са хипотезите и методите за анализ на данните. Извадката на изследваните лица включва 310 респондента възрастово диференцирани от 25 до 45 години; 205 от тях са участвали в младежки движения през юношеството а 105 от тях не са имали таково

участие. Описани са и съответните социо-демографски характеристики на изследваните лица.

За събиране на необходимата информация са използван методите на анкетиране, интервюиране и въпросници въз основа на които е направен съответният анализ на получените резултати.

Изложението е написано логично, а докторантът демонстрира познаване на проблематиката и умения за логическа връзка между теоретичния подход и решаването на практическите въпроси.

Получените резултати са интерпретирани от гледна точка на степента, в която потвърждават хипотезите. Въз основа на това са изведени изводи и са предложени възможности за практически приложения на резултатите от дисертационното изследване.

В **заключението** е направено обобщение на получените резултати от дисертационното изследване. Направените изводи следват от текста, логични са и са пряко обвързани с конкретната проблематика.

III. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът към дисертационния труд вярно и точно отразява дисертационния труд, а публикациите по него са достатъчни и включват съществени страни от работата на докторантката.

Приемам формулираните от докторантката приноси, като бих искала още веднъж да подчертая част от тях:

✓ Направена е систематизация на основни научни теории и изследователски перспективи на човешкото развитие, като те са интерпретирани въз основа на идентифицирането на дългосрочното влияние на ефективните стратегии на обучение в младежките движения

през периода на юношеството, както и тяхното влияние върху траекториите на живота в зряла възраст.

✓ Резултатите от цялостното изследване запълват съществуващ дефицит свързан с влиянието на моделите на военна служба, избора на място за живеене и поведение на гражданска ангажираност при изследваната съвкупност в дадената културална среда.

✓ Предложени са иновативни и практически решения на основните проблеми на социалната адаптация, отговорност и интеграция, така че юношите да станат отговорни членове на обществото в зряла възраст.

✓ Практико-приложната значимост се изразява в това, че резултатите от дисертационното изследване допринасят за практическа приложимост на програми подпомагащи неформалното образование в изследвания контекст.

IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ:

По същностните страни на основните тези и тяхното доказване в дисертацията нямам критични бележки. В хода на разработването на дисертационния труд, и в качеството ми на рецензент докторантката се постара добросъвестно да отрази направените бележки.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд на **Цуриел Цуф** има характер на самостоятелно научно изследване. С него автора разкрива своите задълбочени теоретични познания, и умения за провеждане и интерпретиране на експериментални изследвания. Дисертацията съдържа както в теоретичен, така и практико-приложен аспект.

Въз основа на изложеното по-горе, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ на Цуриел Цуф по „Обща психология“ в професионално направление 3.2. „Психология“.

гр. Варна
28.04.2026 г.

Рецензент:
(доц. д-р Ваня Христова)